

Afdeling
Steller Wieteke de Boer
Onderwerp Evaluatie boombeheer 2011

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 89 10   Bijlage(n) 1   Ons kenmerk RO11.2855007
Datum **2 2 MRT 2012**   Uw brief van -   Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Bomen zijn belangrijk in de stad. Zo ook voor de inwoners en bezoekers van Groningen. Bomen zorgen ervoor dat de stad leefbaar is. Ze vangen fijnstof af en regelen de luchtvochtigheid en de temperatuur. Daarnaast bieden bomen beschutting en nestgelegenheid aan allerlei dieren en kunnen bomenlanen dienen als ecologische verbindingszone. De bomen in de plantsoenen en de parken maken Groningen aantrekkelijk en plezierig.

Evaluatie boombeheer

Vanaf de aanplant verzorgen en beschermen wij het bomenbestand zo goed als mogelijk. Hierbij zijn zaken als het monitoren van de conditie en het terugdringen van overlast van belang. Om het bomenbestand kwalitatief in goede staat te houden of te verbeteren is een zorgvuldig beheer nodig. Het belangrijkste onderhoud aan bomen bestaat uit de snoei van bomen. Wij hebben ongeveer 180.000 bomen in beheer. Van die bomen worden circa 85.000 bomen één keer in de drie jaar gesnoeid en gelijktijdig geïnspecteerd. De overige bomen staan in bosgebieden in de stad. Die gebieden worden eens in de vier jaar onderhouden. Daarnaast planten we bomen aan, organiseren wij de jaarlijkse boomfeestdag voor kinderen en geven wij subsidie aan de inwoners van Groningen voor het onderhoud van monumentale bomen. In de evaluatie boombeheer 2011 kunt u lezen wat wij op allemaal nog meer op het gebied van bomen hebben gedaan.

Boomziektes- en plagen

In de evaluatie boombeheer 2011 melden wij u de stand van zaken wat betreft de boomziektes- en plagen. In heel Nederland neemt het aantal boomziektes- en plagen toe. Boomsoorten die nu ongevoelig zijn voor ziekten of plagen kunnen in de toekomst door nieuwe ziekten of plagen alsnog worden aangetast. Landelijk wordt gezocht naar oplossingen. Provincies en gemeentes werken samen om de boomziektes- en plagen te beheersen en terug te dringen.

Eikenprocessierups

De provincies en gemeentes in Drenthe, Groningen en Friesland werken samen om de eikenprocessierups terug te dringen. Als onderdeel van een gestructureerde aanpak in het noorden wordt gemonitord op de aanwezigheid van eikenprocessievinders. Er zijn dit jaar voor het eerst nesten van de eikenprocessierups binnen onze gemeente aangetroffen. Aan de Peizerweg zijn ruim 80 nesten verwijderd. Deze locatie werd niet gemonitord. Het is met zekerheid te stellen dat in 2012 aan dezelfde weg weer eikenprocessie nesten zullen ontstaan. Een uitbreiding van de monitoring van de Peizerweg en omgeving zal meer inzicht geven in de populatie opbouw zodat we tijdig maatregelen kunnen nemen.

In het voorjaar van 2012 komen wij met een plan van aanpak voor bestrijding van de eikenprocessierups. Dan zal ook worden bekeken welke bestrijdingsmethode het meest effectief is en waar de kosten voor bestrijding uit gedekt moeten worden. We zullen u hierover informeren.

Kastanjeziekte

Sinds 2010 voert de Stichting Iepenwacht Groningen samen met ons en de gemeente Winsum het pilotproject 'bestrijding kastanjeziekte in de provincie Groningen' uit. De Stichting Iepenwacht onderzoekt de effectiviteit van verschillende bestrijdingsmethoden van deze ziekte. Hierbij worden bij de kastanjes aan het Heerdenpad verschillende behandelmethode getest. Het afgelopen jaar is bij alle bomen aan het Heerdenpad de conditie en de ziekteontwikkeling onderzocht en geregistreerd. We zien helaas een toename van de aantastingen door de kastanjeziekte en een achteruitgang van de conditie van veel kastanjabomen. We kunnen echter op dit moment nog geen conclusies trekken over de effecten van de drie behandelmethode op basis van dit tussentijdse resultaat. Pas na afloop van de driejarige proef worden alle resultaten geanalyseerd en beoordeeld. Wel uiten wij onze zorg over de verdere uitbreiding van de kastanjeziekte op stedelijk niveau. Het verloop van de kastanjeziekte is onvoorspelbaar en kan in een periode van drie weken toeslaan. Wij doen er alles aan om de bomen zolang mogelijk te behouden: wij controleren de kastanjes heel regelmatig op gebreken en als dat nodig is voeren wij aanvullende beheermaatregelen uit. Overigens breidt de kastanjeziekte zich niet alleen in Groningen uit. Ook in andere gemeentes is de situatie zorgelijk.

Essterfte

Een nieuwe ziekte is de essterfte, waarbij vooral jonge bomen dood gaan. De ziekte wordt veroorzaakt door een schimmel, die zich razendsnel via de lucht over grote afstanden verspreid. Tot op heden zijn er geen effectieve maatregelen voor de bestrijding, dan wel beheersing van de essterfte. De essterfte is in 2011 voor het eerst aangetroffen bij de essen langs de Stadsweg in het natuurgebied Karding. Dit gebied wordt beheerd door Natuurmonumenten. Om gevaarlijke situaties te voorkomen is Natuurmonumenten in februari 2012 begonnen met het kappen van de essen. We zijn als gemeente extra alert op de symptomen van de essterfte.

Iepziekte en massariaziekte

De iepziekte en massariaziekte zijn onder controle. Het aantal zieke iepen door de iepziekte is al een aantal jaren stabiel en neemt niet toe. De Stichting Iepenwacht Groningen voert in opdracht van de Groningse gemeentes het duurzame iepenbeheer uit. Door een gezamenlijke aanpak is de verspreiding van de ziekte ingeperkt. Het aantal aangetaste platanen door de massariaziekte ligt sinds 2008 op ongeveer 10%. Door reguliere controle krijgt de massariaziekte minder kans zich te ontwikkelen.

Bomenbalans

Wij verlenen als gemeente omgevingsvergunningen kapactiviteit. We moeten daarbij vaak keuzes maken waarbij het belang van bomen wordt afgewogen tegen andere zaken. Zo kan er sprake zijn van boomziektes, ouderdom of spelen er andere belangen als woningbouw of wegeaanleg. Door gebrek aan ruimte in de stad is het soms onvermijdelijk om een boom te kappen. In de evaluatie boombeheer 2011 hebben we bijgehouden voor hoeveel bomen wij in 2011 een omgevingsvergunning hebben verleend, hoeveel bomen wij als gemeente hebben gekapt en hoeveel wij hebben herplant. Dit jaar hebben we 1.509 bomen aangeplant tegenover 2.181 bomen gekapt. Een verschil van 672 bomen (580 bomen minder herplant bij particulieren, 92 bomen minder herplant bij de gemeente). In 2009 lag de verhouding tussen het aantal gekapte en aangeplante bomen ongeveer gelijk. In 2010 hebben we circa 100 bomen meer gekapt dan aangeplant.

In beginsel leggen wij bij kapaanvragen een herplant op van één op één. Het moet echter wel mogelijk zijn om een nieuwe boom op dezelfde plek te planten. Dit blijkt in de praktijk lang niet altijd zo te zijn. In de nota kapbeleid 2010 staat aangegeven dat bij de afweging voor herplant het boombelang, het verwijderingsbelang en de dringende reden een belangrijke rol speelt. Echter, vooraf zijn er geen strakke criteria te formuleren in welk geval wel of niet een herplantplicht zal worden opgelegd. Dit jaar hebben wij een negatief saldo. Dat lijkt een negatieve ontwikkeling, maar het verschil is goed te verklaren. De negatieve balans is het gevolg van:

1. Minder herplant bij kleine tuinen

Naar verhouding wordt minder vaak herplant opgelegd bij particuliere kapvergunningen omdat het meestal gaat om bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. Het opleggen van een herplant is dan niet zinvol. Toch zou de aanplant van een kleine boom in een dergelijk geval een oplossing kunnen zijn. Daarom hebben wij vanaf 2010 vaker een herplant voor een kleine boom opgelegd. In oktober 2010 is echter een bezwaarschrift op een herplant voor een boom in een kleine tuin gegrond verklaard. Hierdoor hebben wij nu minder vaak de mogelijkheid om herplant op te leggen bij kapvergunningen voor bomen in kleine tuinen.

2. *Dunning*

Bij dunning wordt geen herplant opgelegd. Bij dit proces kiezen we bewust om de blijvende, veelal duurzame bomen meer groeiruimte te geven.

3. *Kwaliteit boven kwantiteit*

Vanuit een duurzaam boombeheer stellen wij kwaliteit boven kwantiteit. Het gaat om het behouden van bestaande kwaliteit en daar waar mogelijk het vergroten van de kwantiteit. Voor het bomenbeheer betreft dit het bewust omgaan met de schaarse ruimte, waarbij we kritisch kijken naar waar en hoe bomen worden geplaatst. Eén enkele grote opvallende boom heeft vaak meer impact dan het plaatsen van een aantal kleine onopvallende. We stellen tegenwoordig meer eisen aan de kwaliteit van de groeiplaats zodat een boom alle kansen krijgt om uit te groeien tot een volwassen exemplaar. Dit betekent dat wij voor de aanplant van een boom een grotere (groei)ruimte hanteren, zowel ondergronds als bovengronds. Het resultaat kan zijn dat bij vervanging van bomen minder bomen worden teruggeplant.

Wij concluderen dat vooral bij particulieren minder bomen zijn aangeplant dan gekapt. Bij de gemeentelijke bomen hebben wij een relatief klein aantal bomen minder geplant. De verklaring hiervoor is dunning en kwaliteit boven kwantiteit. Wij zijn echter niet bang voor een afname van het bomenbestand. In 2011 hadden we een negatief saldo op de bomenbalans, dit kan in 2012 weer positief zijn. Wij zullen in 2012 erop toezien dat we in beginsel voor elke te kappen boom een nieuwe planten. Wanneer niet aan een herplantplicht kan worden voldaan zal dat voldoende worden gemotiveerd.

Voor meer informatie over de evaluatie verwijzen wij u naar de bijlage.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

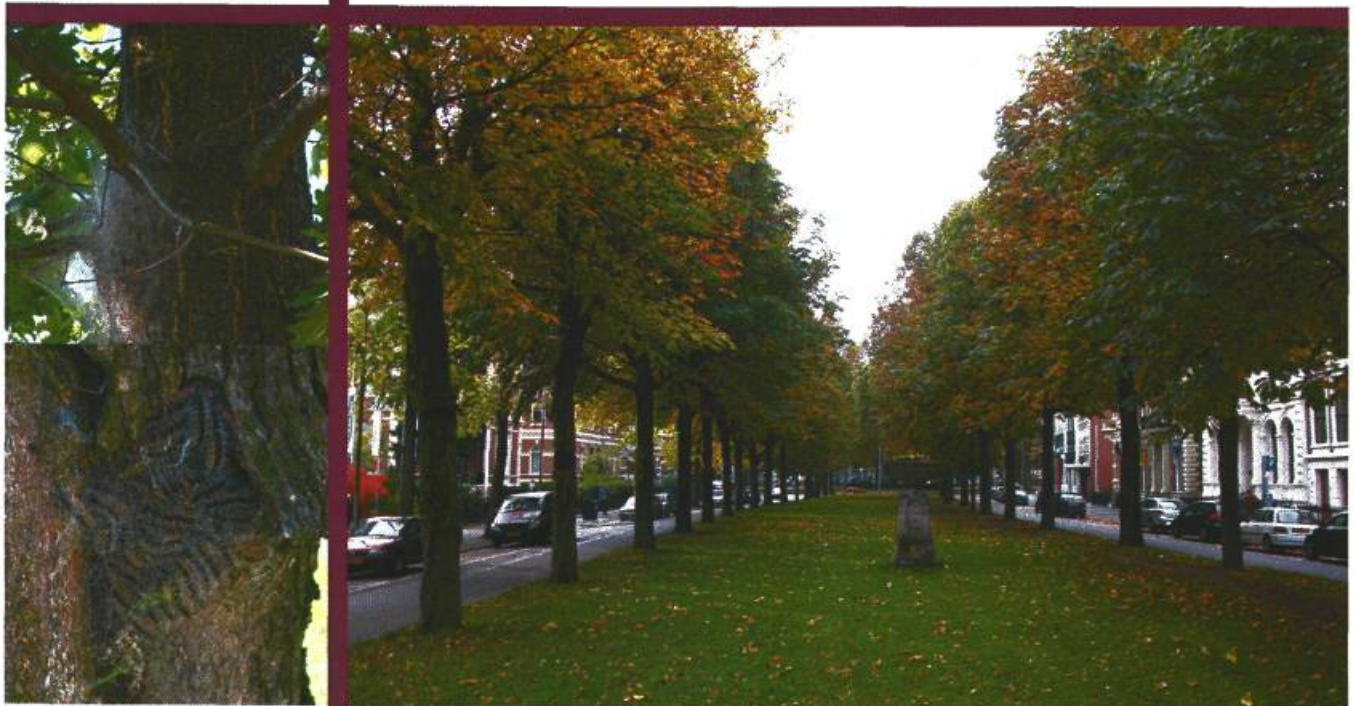
de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

EVALUATIE BOOMBEHEER 2011

Samenvatting

Bomen zijn belangrijk in de stad. Zo ook voor de inwoners en bezoekers van Groningen. Bomen zorgen ervoor dat de stad leefbaar is. Zo zorgen de bomen voor schaduw op zonnige dagen en voor beschutting wanneer het regent. Ze vangen fijnstof af en regelen de luchtvochtigheid en de temperatuur. De bomen in de plantsoenen en de parken maken Groningen aantrekkelijk en plezierig.

Evaluatie boombeheer

Wij proberen het bomenbestand vanaf de aanplant zo goed mogelijk te verzorgen en te beschermen. Hierbij zijn zaken als het monitoren van de conditie en het terugdringen van overlast van belang. Om het bomenbestand kwalitatief in goede staat te houden of te verbeteren is een zorgvuldig beheer nodig. Het belangrijkste onderhoud aan bomen bestaat uit de snoei van bomen. Wij hebben ongeveer 180.000 bomen in beheer. Van die bomen worden circa 85.000 bomen één keer in de drie jaar gesnoeid en gelijktijdig geïnspecteerd. De overige bomen staan in bosgebieden in de stad. Die gebieden worden eens in de vier jaar onderhouden. Daarnaast planten we ook bomen aan, organiseren wij de jaarlijkse boomfeestdag voor kinderen en geven wij subsidie aan de inwoners van Groningen voor het onderhoud van monumentale bomen. In de evaluatie boombeheer 2011 kunt u lezen wat wij op allemaal nog meer op het gebied van bomen hebben gedaan.

Boomziektes- en plagen

In de evaluatie boombeheer 2011 melden wij de stand van zaken wat betreft de boomziektes- en plagen. In heel Nederland neemt het aantal boomziektes- en plagen toe. Boomsoorten die nu ongevoelig zijn voor ziekten of plagen kunnen in de toekomst door nieuwe ziekten of plagen alsnog worden aangetast. Landelijk wordt gezocht naar oplossingen. Provincies en gemeentes werken samen om de boomziektes- en plagen te beheersen en terug te dringen.

Eikenprocessierups

De provincies en gemeentes in Drenthe, Groningen en Friesland werken samen om de eikenprocessierups terug te dringen. Als onderdeel van een gestructureerde aanpak wordt in het noorden gemonitord op de aanwezigheid van eikenprocessiev�inders. Er zijn dit jaar voor het eerst nesten van de eikenprocessierups binnen onze gemeente aangetroffen. Aan de Peizerweg zijn ruim 80 nesten verwijderd. Deze locatie werd niet gemonitord. Het is met zekerheid te stellen dat in 2012 aan dezelfde weg weer eikenprocessie nesten zullen ontstaan. Een uitbreiding van de monitoring van de Peizerweg en omgeving zal meer inzicht geven in de populatie opbouw zodat we tijdig maatregelen kunnen nemen.

In het voorjaar van 2012 komen wij met een plan van aanpak voor bestrijding van de eikenprocessierups. Dan zal ook worden bekeken welke bestrijdingsmethode het meest effectief is en waar de kosten voor bestrijding uit gedekt moeten worden.

Kastanjeziekte

Sinds 2010 voert de Stichting Iepenwacht Groningen samen met ons en de gemeente Winsum het pilotproject 'bestrijding kastanjeziekte in de provincie Groningen' uit. De Stichting Iepenwacht onderzoekt de effectiviteit van verschillende bestrijdingsmethoden van deze ziekte. Hierbij worden bij de kastanjes aan het Heerdenpad verschillende behandelmethoden getest. Het afgelopen jaar is bij alle bomen aan het Heerdenpad de conditie en de ziekteontwikkeling onderzocht en geregistreerd. We zien helaas een toename van de aantastingen door de kastanjeziekte en een achteruitgang van de conditie van veel kastanjabomen. We kunnen echter op dit moment nog geen conclusies trekken over de effecten van de drie behandelmethoden op basis van dit tussentijdse resultaat. Pas na afloop van de driejarige proef worden alle resultaten geanalyseerd en beoordeeld. Wel uiten wij onze zorg over de verdere uitbreiding van de kastanjeziekte op stedelijk niveau. Het verloop van de kastanjeziekte is onvoorspelbaar en kan in een periode van drie weken toeslaan. Wij doen er alles aan om de bomen zolang mogelijk te behouden: wij controleren de kastanjes heel regelmatig op gebreken en als dat nodig is voeren wij aanvullende beheermaatregelen uit. Overigens breidt de kastanjeziekte zich niet alleen in Groningen uit. Ook in andere gemeentes is de situatie zorgelijk.

Essterfte

Een nieuwe ziekte is de essterfte, waarbij vooral jonge bomen dood gaan. De ziekte wordt veroorzaakt door een schimmel, die zich razendsnel via de lucht over grote afstanden verspreid. Tot op heden zijn er geen effectieve maatregelen voor de bestrijding, dan wel beheersing van de essterfte. De essterfte is in 2011 voor het eerst aangetroffen bij de essen langs de Stadsweg in het natuurgebied Kardinge. Dit gebied wordt beheerd door Natuurmonumenten. In Kardinge laat Natuurmonumenten de afgestorven essen staan, zolang dit geen gevaar oplevert voor de gebruikers van het gebied. Als de veiligheid niet meer kan worden gegarandeerd zullen de essen worden gekapt. We zijn als gemeente extra alert op de symptomen van de essterfte.

Iepziekte en massariaziëkte

De iepziekte en massariaziëkte zijn onder controle. Het aantal zieke iepen door de iepziekte is al een aantal jaren stabiel en neemt niet toe. De Stichting Iepenwacht Groningen voert in opdracht van de Groningse gemeentes het duurzame iepenbeheer uit. Door een gezamenlijke aanpak is de verspreiding van de ziekte ingeperkt.

Het aantal aangetaste platanen door de massariaziëkte ligt sinds 2008 op ongeveer 10%. Door reguliere controle krijgt de massariaziëkte minder kans zich te ontwikkelen.

Bomenbalans

Wij verlenen als gemeente omgevingsvergunningen capaciteitsruimte. We moeten daarbij vaak keuzes maken waarbij het belang van bomen wordt afgewogen tegen andere zaken. Zo kan er sprake zijn van boomziekten, ouderdom of spelen er andere belangen als woningbouw of wegeaanleg. Door gebrek aan ruimte in de stad is het soms onvermijdelijk om een boom te kappen. In de evaluatie boombeheer 2011 hebben we bijgehouden voor hoeveel bomen wij in 2011 een omgevingsvergunning hebben verleend, hoeveel bomen wij als gemeente hebben gekapt en hoeveel wij hebben herplant. Dit jaar hebben we 1.509 bomen aangeplant tegenover 2.181 bomen gekapt. Een verschil van 672 bomen. In 2009 lag de verhouding tussen het aantal gekapte en aangeplante bomen ongeveer gelijk. In 2010 hebben we circa 100 bomen meer gekapt dan aangeplant.

In beginsel leggen wij bij kapaanvragen een herplant op van één op één. Het moet echter wel mogelijk zijn om een nieuwe boom op dezelfde plek te planten. Dit blijkt in de praktijk lang niet altijd zo te zijn. In de nota kapbeleid 2010 staat aangegeven dat bij de afweging voor herplant het boombelang, het verwijderingsbelang en de dringende reden een belangrijke rol speelt. Echter, vooraf zijn er geen strakke criteria te formuleren in welk geval wel of niet een herplantplicht zal worden opgelegd. Dit jaar hebben wij een negatief saldo. Dat lijkt een negatieve ontwikkeling, maar het verschil is goed te verklaren. De negatieve balans is het gevolg van:

1. Minder herplant bij kleine tuinen

Naar verhouding wordt minder vaak herplant opgelegd bij particuliere kapvergunningen omdat het meestal gaat om bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. Het opleggen van een herplant is dan niet zinvol. Toch zou de aanplant van een kleine boom in een dergelijk geval een oplossing kunnen zijn. Daarom hebben wij vanaf 2010 vaker een herplant voor een kleine boom opgelegd. In oktober 2010 is echter een bezwaarschrift op een herplant voor een boom in een kleine tuin gegrond verklaard. Hierdoor hebben wij nu minder vaak de mogelijkheid om herplant op te leggen bij kapvergunningen voor bomen in kleine tuinen.

2. Dunning

Bij dunning wordt geen herplant opgelegd. Bij dit proces kiezen we bewust om de blijvende, veelal duurzame bomen meer groeiruimte te geven.

3. Kwaliteit boven kwantiteit

Vanuit een duurzaam boombeheer stellen wij kwaliteit boven kwantiteit. Het gaat om het behouden van bestaande kwaliteit en daar waar mogelijk het vergroten van de kwantiteit. Voor het bomenbeheer betreft dit het bewust omgaan met de schaarse ruimte, waarbij we kritisch kijken naar waar en hoe bomen worden geplaatst. Eén enkele grote opvallende boom heeft vaak meer impact dan het plaatsen

van een aantal kleine onopvallende. We stellen tegenwoordig meer eisen aan de kwaliteit van de groeiplaats zodat een boom alle kansen krijgt om uit te groeien tot een volwassen exemplaar. Dit betekent dat wij voor de aanplant van een boom een grotere (groei)ruimte hanteren, zowel ondergronds als bovengronds. Het resultaat kan zijn dat bij vervanging van bomen minder bomen worden teruggeplant.

Wij concluderen dat vooral bij particulieren minder bomen zijn aangeplant dan gekapt. Bij de gemeentelijke bomen hebben wij een relatief klein aantal bomen minder geplant. De verklaring hiervoor is dunning en kwaliteit boven kwantiteit. Wij zijn echter niet bang voor een afname van het bomenbestand. In 2011 hadden we een negatief saldo op de bomenbalans, dit kan in 2012 weer positief zijn. Wij zullen in 2012 erop toezien dat we in beginsel voor elke te kappen boom een nieuwe planten. Wanneer niet aan een herplantplicht kan worden voldaan zal dat voldoende worden gemotiveerd.

In de gemeente Groningen staan circa 180.000 bomen, ongeveer een boom per inwoner. Het merendeel hiervan staat in parken, plantsoenen of op particulier terrein. De evaluatie boombeheer gaat over deze bomen.

1. Omgevingsvergunning capaciteiten

In 2011 (van 1 november 2010 tot 1 november 2011) zijn 464 kapaanvragen binnengekomen. Dit zijn er 23 meer dan in het jaar daarvoor. Het aantal kapaanvragen ligt, ondanks kleine schommelingen, al jaren rond de 450 stuks.

Van 1 november 2010 tot 1 november 2011 zijn in totaal 321 omgevingsvergunningen verleend voor het kappen van 1829 bomen. Het aantal verleende vergunningen staat dus niet gelijk aan het aantal bomen dat gekapt is. Eén vergunning kan namelijk meerdere bomen omvatten. Het aantal bomen waarvoor een omgevingsvergunning capaciteit wordt aangevraagd wisselt per jaar en is afhankelijk van de geplande projecten en werkzaamheden maar ook van het aantal particuliere aanvragen. Dit jaar zijn er meerdere grote projecten geweest waarbij bomen betrokken waren. Dit verklaart waarom er voor relatief veel bomen een omgevingsvergunning capaciteit is verleend. Voorbeelden van grote vergunningen zijn: Sluiskade, Groene Long, de gemeentelijke kaplijst 2011, Oosterpark, Spoorlijn Groningen-Sauwerd en Oostelijke Ringweg.

	2011			2010		
	Particulier	Gemeente	Totaal	Particulier	Gemeente	Totaal
Aantal kapaanvragen	401	63	464	373	68	441
Aantal verleende vergunningen (+ aantal bomen)	264 (967 bomen)	57 (862 bomen) ¹	321 (1829 bomen)	303 (754 bomen)	60 (1067 bomen)	363 (1821 bomen)
Aantal weigeringen	11	0	11	19	0	19
Aantal aanvragen waarop zienswijzen zijn ingediend ²	nvt	nvt	nvt	5	1	6
Aantal vergunningen waarop bezwaarschriften zijn ingediend	7	2	9	5	0	5
Aantal vergunningen waarop voorlopige voorzieningen zijn ingediend	3	1	4	1	0	1
Aantal vergunningen waarbij herplant is opgelegd	103	47	150	103	26	129
Aantal te herplanten bomen	387	789	1176	494	930	1424

Het aantal kapaanvragen komt niet overeen met het aantal verleende plus geweigerde vergunningen. Dit verschil is te verklaren doordat kapaanvragen tussentijds zijn ingetrokken of nog in behandeling zijn. Circa 15% van alle kapaanvragen is gemeentelijk. Deze verhouding tussen het aantal gemeentelijke en particuliere kapaanvragen is vrijwel elk jaar gelijk. In 2011 zijn 11 kapaanvragen geweigerd. Deze hadden allen betrekking op particuliere bomen. Gemeentelijke aanvragen worden nauwelijks geweigerd. Dit is te verklaren doordat een gemeentelijke kapaanvraag in een vroeg stadium

¹ Inclusief een vergunning voor de gemeentelijke kaplijst (212 bomen)

² Met de inwerkingtreding van de Wabo op 01 oktober 2010 is de zienswijzenperiode vanwege de acht weken beslistermijn komen te vervallen

intern wordt besproken met de medewerker Loket Bouwen en Wonen. Op het moment dat de kapaanvraag wordt gedaan is al overeenstemming bereikt en zal de omgevingsvergunning kapactiviteit niet worden geweigerd.

Er zijn verschillende redenen om een omgevingsvergunning kapactiviteit te weigeren. De meest voorkomende reden is dat de mate van overlast slechts gering is. Overlast kan soms worden weggenomen zonder dat de boom daarvoor gekapt hoeft te worden. Bij een te grote schaduwwerking kan snoeien van de boom een effectieve oplossing zijn. Overigens is voor het uitvoeren van een ingrijpende snoeimethode zoals knotten of kandelaberen (takken terugsnoeien tot op de stam, zodat de boom de vorm van een kandelaar krijgt) wel een omgevingsvergunning kapactiviteit nodig.

Met de inwerkingtreding van de Wabo op 01 oktober 2010 is de zienswijzenperiode vanwege de acht weken beslistermijn komen te vervallen. Dit kan een verklaring zijn voor de verdubbeling van het aantal vergunningen waarop bezwaarschriften en voorlopige voorzieningen zijn ingediend. Belanghebbenden kunnen niet langer hun zienswijze vooraf geven op de aanvraag. Hierdoor worden eventuele bedenkingen niet meer meegewogen in de verleende vergunning. De kans op bezwaarschriften neemt hiermee toe.

Aantal gekapte niet vergunningplichtige gemeentelijke bomen (< 20 cm)

Met de invoering van het nieuwe kapbeleid in 2005 is de vergunningsvrije diameter van 10 cm naar 20 cm gegaan. Het aantal gekapte bomen met een stamdiameter kleiner dan 20 cm wordt sinds 1 juli 2007 bijgehouden door ROEZ, directie Stadsbeheer. Het betreft hier alleen de gemeentelijke bomen. In 2011 zijn in totaal 352 bomen met een stamdiameter kleiner dan 20 cm gekapt. Ca 70% van de bomen is gekapt vanwege dunning. De rest van de bomen is gekapt vanwege een ruimtelijke ontwikkeling of een slechte kwaliteit.

Aantal herplante bomen

In beginsel wordt een herplantplicht van één op één opgelegd bij kapaanvragen. Het moet echter wel mogelijk zijn om een nieuwe boom op dezelfde plek te planten. Dit blijkt in de praktijk lang niet altijd zo te zijn. Er is soms geen ruimte voor een boom om zich te kunnen ontwikkelen, er staan soms te veel bomen bij elkaar waardoor ze elkaar belemmeren in hun groei of de boom is in het bomenstructuurplan aangemerkt als overboom³ en hoeft daarom niet op dezelfde plek vervangen te worden.

Ten opzichte van 2010 is het aantal vergunningen waarbij herplant is opgelegd gestegen: bij gemeentelijke vergunningen van 40% naar 80%, bij particuliere vergunningen van 30% naar 40%. Het percentage bomen dat moet worden herplant is bij de gemeentelijke vergunningen gestegen van 85% naar 90%. Alleen het percentage te herplanten bomen vanuit particuliere vergunningen is gedaald: van 65% in 2010 naar 40% in 2011. Er is dus naar verhouding vaker herplant opgelegd, maar voor minder bomen. Bij particuliere vergunningen gaat het meestal om bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. In 2010 heeft een bewoner bezwaar gemaakt tegen een opgelegde herplant voor een kleine boom. Het bezwaarschrift is gegrond verklaard omdat het hier een kleine tuin betrof waar weinig ruimte was voor de aanplant een kleinere boom. Sindsdien zien wij minder vaak de mogelijkheid om bij kleine tuinen herplant op te leggen en is het aantal te herplanten bomen vanuit particuliere vergunningen gedaald.

Naast de aanplant van bomen in het kader van de herplantplicht bij de omgevingsvergunning kapactiviteit zijn er ook bomen aangeplant bij nieuwe projecten. In 2011 waren dit er 333.

---

³ Overbomen zijn straatbomen die weinig toegevoegde waarde hebben in een straat omdat er al veel bomen in aangrenzende groenstroken of plantsoenen staan. Zodra deze bomen overlast gaan veroorzaken, ziek worden of doodgaan, kunnen ze worden verwijderd zonder hiervoor nieuwe bomen in de plaats te zetten. Tot deze categorie bomen behoren ook de straatbomen in verharding die in de huidige situatie veel overlast geven, maar waarbij het mogelijk is om de bomenstructuur opnieuw op te zetten in een nabij gelegen groen- of grasstrook. De overbomen zijn vastgelegd in het bomenstructuurplan 'Bladwijzer, dat in november 2002 door de raad is vastgesteld.

Aantal herplant 2011	Aantal bomen
Herplant vanuit omgevingsvergunning kapactiviteiten (vergunningplichtige bomen):	
Particulier	387
Gemeentelijk	789
Nieuwe aanplant:	
Nieuwe aanplant gemeentelijk	333
Totaal aantal bomen aangeplant	1.509

Bomenbalans 2011

Wij verlenen als gemeente omgevingsvergunningen kapactiviteit. We moeten daarbij vaak keuzes maken waarbij het belang van bomen wordt afgewogen tegen andere zaken. Zo kan er sprake zijn van boomziektes, ouderdom of spelen er andere belangen als woningbouw of wegeaanleg. Door gebrek aan ruimte in de stad is het soms onvermijdelijk om een boom te kappen. In de evaluatie boombeheer 2011 hebben we bijgehouden voor hoeveel bomen wij in 2011 een omgevingsvergunning hebben verleend, hoeveel bomen wij als gemeente hebben gekapt en hoeveel wij hebben herplant. Dit jaar hebben we 1.509 bomen aangeplant tegenover 2.181 bomen gekapt. Een verschil van 672 bomen (580 bomen minder herplant bij particulieren, 92 bomen minder herplant bij de gemeente). In 2009 lag de verhouding tussen het aantal gekapte en aangeplante bomen ongeveer gelijk. In 2010 hebben we circa 100 bomen meer gekapt dan aangeplant.

In beginsel leggen wij bij kapaanvragen een herplant op van één op één. Het moet echter wel mogelijk zijn om een nieuwe boom op dezelfde plek te planten. Dit blijkt in de praktijk lang niet altijd zo te zijn. In de nota kapbeleid 2010 staat aangegeven dat bij de afweging voor herplant het boombelang, het verwijderingsbelang en de dringende reden een belangrijke rol speelt. Echter, vooraf zijn er geen strakke criteria te formuleren in welk geval wel of niet een herplantplicht zal worden opgelegd. Dit jaar hebben wij een negatief saldo. Dat lijkt een negatieve ontwikkeling, maar het verschil is goed te verklaren. De negatieve balans is het gevolg van:

1. Minder herplant bij kleine tuinen

Naar verhouding wordt minder vaak herplant opgelegd bij particuliere kapvergunningen omdat het meestal gaat om bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. Het opleggen van een herplant is dan niet zinvol. Toch zou de aanplant van een kleine boom in een dergelijk geval een oplossing kunnen zijn. Daarom hebben wij vanaf 2010 vaker een herplant voor een kleine boom opgelegd. In oktober 2010 is echter een bezwaarschrift op een herplant voor een boom in een kleine tuin gegrond verklaard. Hierdoor hebben wij nu minder vaak de mogelijkheid om herplant op te leggen bij kapvergunningen voor bomen in kleine tuinen.

2. Dunning

Bij dunning wordt geen herplant opgelegd. Bij dit proces kiezen we bewust om de blijvende, veelal duurzame bomen meer groeiruimte te geven.

3. Kwaliteit boven kwantiteit

Vanuit een duurzaam boombeheer stellen wij kwaliteit boven kwantiteit. Het gaat om het behouden van bestaande kwaliteit en daar waar mogelijk het vergroten van de kwantiteit. Voor het bomenbeheer betreft dit het bewust omgaan met de schaarse ruimte, waarbij we kritisch kijken naar waar en hoe bomen worden geplaatst. Eén enkele grote opvallende boom heeft vaak meer impact dan het plaatsen van een aantal kleine onopvallende. We stellen tegenwoordig meer eisen aan de kwaliteit van de groeiplaats zodat een boom alle kansen krijgt om uit te groeien tot een volwassen exemplaar. Dit betekent dat wij voor de aanplant van een boom een grotere (groei)ruimte hanteren, zowel

ondergronds als bovengronds. Het resultaat kan zijn dat bij vervanging van bomen minder bomen worden teruggeplant.

Wij concluderen dat vooral bij particulieren minder bomen zijn aangeplant dan gekapt. Bij de gemeentelijke bomen hebben wij een relatief klein aantal bomen minder geplant. De verklaring hiervoor is dunning en kwaliteit boven kwantiteit. Wij zijn echter niet bang voor een afname van het bomenbestand. In 2011 hadden we een negatief saldo op de bomenbalans, dit kan in 2012 weer positief zijn. Wij zullen in 2012 erop toezien dat we in beginsel voor elke te kappen boom een nieuwe planten. Wanneer niet aan een herplantplicht kan worden voldaan zal dat voldoende worden gemotiveerd.

Gemeentelijke kaplijst 2011

Evenals voorgaande jaren is ook voor 2011 een gemeentelijke kaplijst (gebundelde kapaanvraag voor incidentele bomen) opgesteld. Dit is een gemeentelijke omgevingsvergunning kapactiviteit, waarbij niet voor elke afzonderlijke boom een vergunning is aangevraagd, maar waarbij al deze bomen worden geclusterd. Er staan geen monumentale bomen op de kaplijst. De uitvoering van het kapprogramma vindt plaats in het najaar van 2011 en het voorjaar van 2012.

De vergunning is verleend voor het kappen van 210 bomen en het knotten of kandelaberen (takken terugsnijden tot op de stam) van 2 bomen. Dit jaar gaat het om een vergunning voor in totaal 212 bomen.

De redenen waarom de bomen moeten worden gekapt zijn in grote lijnen de volgende:

REDEN	AANTAL
1. Dode bomen; Oorzaken van het doodgaan van bomen zijn de vaak slechte groeiomstandigheden door bijvoorbeeld te hoge grondwaterstand, geen goede grond, te weinig ruimte, aantasting door ziektes zoals watermerksiekte en bacterievuur, zware beschadigingen door aanrijdingen, maaien, vernielingen etc.	73
2. Bomen met ernstige wortelproblemen; Bomen die de bestrating met hun wortels zodanig opdrukken dat ontoelaatbaar gevaarlijke situaties ontstaan.	122
3. Bomen stervende en/of gevaarlijk; Het gaat hier om stervende en/of gevaarlijke bomen met een verhoogd risico tot omvallen, takbreuk e.d. vanwege aantasting door zwammen, hoge graad van stam- en wortelrot, aantasting door insecten zoals horzvlinder en wilgenhoutrups, evenals bomen die te scheef zijn gaan staan door bijvoorbeeld windgevoeligheid of te hoge grondwaterstand.	100
4. Dunning minder duurzame bomen t.b.v. duurzame bomen; Snelgroeiende soorten (bijvoorbeeld populieren en wilgen) kunnen duurzame, langzaam groeiende bomen (bijvoorbeeld eiken, beuken e.d.) in hun groeiomstandigheden belemmeren.	10
TOTAAL	212

Voor de twee te knotten of te kandelaberen bomen geldt geen herplantplicht. Voor de 210 bomen die worden gekapt moeten 132 bomen worden herplant. Op de kaplijst hebben wij aangegeven bij welke bomen ecologische maatregelen kunnen worden toegepast. Voorbeelden hiervan zijn het laten staan van een stam (spechtboom) of het maken van takkenrillen (schuilplaats voor vogels, egels en insecten).

Op de kaplijst staan alleen incidentele bomen, verspreid over de stad. De bomen maken geen onderdeel uit van (groot onderhouds-) projecten. Bij (groot onderhouds-) projecten, waarbij soms meerdere bomen in een straat moeten worden gekapt, worden bewoners via een bewonersbrief of een bewonersbijeenkomst geïnformeerd over de plannen.

Digitale kaart

Om meer inzicht te geven waarom bomen worden gekapt, is op de gemeentelijke internetpagina een kaart geplaatst. Elke boom die op de gemeentelijke kaplijst staat is op de kaart aangeduid met een icoon. Wanneer op de icoon wordt geklikt, komt er een tekstballon in beeld met daarin specifieke informatie over de boom. Op deze manier kunnen bewoners zien op welke locatie de boom staat, om welke boomsoort het gaat, hoe groot de boom is (diameter stamdoorsnede in centimeters, gemeten op 1.30 meter boven de grond), de reden waarom de boom gekapt moet worden en of een nieuwe boom op dezelfde plek wordt aangeplant (herplant). Ook is een foto van de boom toegevoegd.

2. Monumentale bomen

Het meest bijzondere en waardevolle deel van het Groningse bomenbestand zijn de monumentale bomen. Deze bomen zijn vijftig jaar of ouder en zijn bijzonder vanwege hun omvang of functie. Het begrip 'monumentale boom' is in de APVG vastgelegd, compleet met toetsingscriteria. Op 18 januari 2011 heeft het college de nota 'BladGoud actualisatie 2010' (inventarisatie en beleid monumentale bomen) vastgesteld. Hierover is de raad destijds schriftelijk geïnformeerd.

We hebben momenteel bijna 5400 monumentale bomen in de stad: 4089 in gemeentelijk terrein en 1294 in particuliere grond. De inventarisatie gebeurt om de drie jaar. Voor de inventarisatie van de particuliere bomen is toestemming gevraagd aan de eigenaren. In slechts een enkel geval verleende de eigenaar geen medewerking aan de inventarisatie. De gegevens van de gemeentelijke monumentale bomen worden continu geactualiseerd op basis van het driejaarlijks onderhoud van de bomen. De monumentale bomen worden één keer per drie jaar gesnoeid en gelijktijdig geïnspecteerd.

Subsidie voor onderhoud particuliere monumentale bomen

Monumentale bomen zijn waardevolle objecten in de stad. Dit geldt niet alleen voor bomen op gemeentelijk terrein, maar ook voor monumentale bomen in particulier bezit. Particuliere eigenaren van een monumentale boom kunnen daarom eenmaal in de 15 jaar subsidie aanvragen voor het onderhoud van de boom. Zij krijgen 50% van de onderhoudskosten vergoed met een maximumbedrag van € 1000,-. In 2011 zijn 16 aanvragen binnengekomen. Alle aanvragen zijn verleend. Het budget van € 10.000,- is in z'n geheel uitgegeven. Er is afgelopen jaar dus maximaal gebruik gemaakt van de subsidieregeling.

Vanuit de bezuinigingen op het openbaar groen is er voor 2012 nog € 2.500,- aan subsidie beschikbaar voor het onderhoud van particuliere monumentale bomen. Deze bezuiniging is gebaseerd op het geringe aantal subsidieverzoeken in 2010. Toen werd in totaal € 2.500,- aan subsidie uitgekeerd voor zes aanvragen. In 2011 lag het aantal verzoeken echter een stuk hoger. De subsidieverzoeken worden op volgorde van binnenkomst in behandeling genomen. Krijgen we echter in 2012 meer subsidieaanvragen binnen dan het budget groot is, dan zullen wij naar een oplossing zoeken.

3. Bomenstructuurplan

Het bomenstructuurplan geeft aan hoe het straatbomenbestand in de gemeente Groningen is opgebouwd. Op basis van stedenbouwkundige-, ecologische-, recreatieve- en woonfuncties is het bomenstructuurplan opgedeeld in hoofdstructuren en nevenstructuren. Elk jaar vinden maatregelen plaats om de bomenstructuur in de gemeente Groningen te versterken. In de tabel op de volgende staan de bomenstructuurplanprojecten die in 2011 zijn uitgevoerd.

Stadsdeel	Straat	Maatregelen	Kosten
Zuid	Admiraal de Ruyterlaan	Aanvullen bomen	€ 40.000,-
	Rijnstraat	Vervanging bomen ivm werkzaamheden riolering	€ 30.000,-
	Onderduikersstraat	Aanpak boomwortels	€ 10.000,-
	Dorus Rijkersstraat	Aanvullen bomen	€ 20.000,-
Noordwest	Maresiusstraat	Aanvullen bomen	€ 20.000,-
Oude Wijken	Blekerstraat	Meeliften riolering/nutsbedrijven 2012	€ 12.000,-
	Jan Steenstraat	Vervanging slechte bomen	€ 20.000,-
	Jozef Israelstraat	Meeliften riolering/nutsbedrijven 2012	€ 12.000,-
	Menadostraat	Vervanging bomen ivm overlast	€ 35.000,-
	Merelstraat	Onderzoek boomsterfte Oosterpark	€ 40.000,-
Binnenstad	Oosterkade	Herstellen wortelopdruk	€ 66.000,-
Noorddijk	Boekenlaan/Maaskantlaan	Aanpak boomwortelproblematiek	€ 120.000,-
TOTAAL			€ 425.000,-

Een aantal projecten hebben we moeten doorschuiven naar 2012. Het gaat om de Parkweg, Van Heesmerckstraat en Witte de Withstraat. Bij deze projecten liften wij mee met de riolering en nutsbedrijven.

Wij hebben vorig jaar in de evaluatie boombeheer 2010 aangegeven dat het gewenst is om het bomenstructuurplan te actualiseren. De actualisatie van het bomenstructuurplan heeft echter in 2011 vertraging opgelopen omdat er geen capaciteit was voor het uitvoeren van een bomeninventarisatie. In 2012 zal de startaanvraag worden ingediend. Wij verwachten in de zomer van 2012 van start te kunnen gaan met de actualisatie.

We zijn de laatste jaren gewend om een behoorlijk aantal boomprojecten uit te voeren. Dit om het bomenbestand te optimaliseren en de overlast van boom en/of boomwortels te verminderen. De komende jaren moeten we het met minder budget doen (- € 55.000). Dit betekent dat we de maatregelen in het kader van het bomenstructuurplan (optimaliseren bomenbestand) langzamer gaan uitvoeren. Dit vooral bij de op zich zelf staande projecten, dus waar alleen sprake is van het vernieuwen van de bomenstructuur. Daar waar sprake is van meeliften met andere maatregelen (aanleg riolering, herstraatwerk en dergelijke) of het oplossen van knelpunten (overlast, veiligheid) kunnen we projecten normaal oppakken. Het programma 2012 is hierop aangepast.

4. Nationale Boomfeestdag 2010

Op woensdag 23 maart was het voor de 55^e keer Nationale Boomfeestdag. De boomfeestdag is bedoeld om het belang van natuur op een positieve manier onder de aandacht te brengen bij kinderen en hun ouders. De Boomfeestdag is vooral een feest voor en door kinderen. Ieder jaar heeft de boomfeestdag een thema. In 2011 was het thema: 'Bomen smaken naar meer'. Deze dag is door de gemeente Groningen gevierd vlakbij de wijk Drielanden.

Leerlingen van de Tweemaster namen deel aan de Boomfeestdag 2011. Langs het fietspad tussen de Stuurboordswal en de Noordijkerweg plantten de kinderen 35 fruitbomen.

Wethouder Elly Pastoor plantte samen met de leerlingen de eerste boom. De fruitbomen zullen worden onderhouden door de werkgroep Fruitbomen in Drielanden. Het fruit zal gebruikt worden voor een jaarlijkse terugkerende oogstmarkt in Drielanden.

5. Beheer & onderhoud

Regulier onderhoud en inspectie

De gemeente Groningen heeft ongeveer 180.000 bomen in beheer. Van die bomen staan 85.000 in een beheerprogramma als afzonderlijke objecten. Het gaat dan vooral om bomen in straten en lanen en plantsoenen. Die bomen worden, individueel, één keer per drie jaar gesnoeid en gelijktijdig geïnspecteerd. In 2011 zijn de bomen in Hoogkerk, Paddepoel, Kostverloren, Schildersbuurt, Oranjestraat, Oude Wijken, Binnenstad, Coendersborg, Oosterpoort, Helpman West en het Stadspark geïnspecteerd en gesnoeid. De overige bomen staan in bosgebieden elders in de stad. Die gebieden worden eens in de vier jaar onderhouden.

Daarnaast beheert de gemeente circa 2.700 vormbomen. Dit zijn bomen die groeien in lei- of bolvorm. Deze bomen worden eens per jaar of eens per twee jaar gesnoeid. In 2011 zijn ruim 1.250 vormbomen gesnoeid.

Zorgplicht

Wij hebben als eigenaar een zorgplicht voor de bomen. Dit betekent dat wij de bomen zodanig moeten beheren en onderhouden dat geen nalatigheid kan worden verweten bij het ontstaan van schade. Wanneer schade door de bomen ontstaat als gevolg van nalatigheid van de boomeigenaar is er feitelijk sprake van een onrechtmatige daad. De eigenaar is aansprakelijk voor schade door bomen indien hij (verwijtbaar) onvoldoende zorg heeft besteed.

De zorgplicht bestaat uit een algemene zorgplicht, een verhoogde zorgplicht en een onderzoeksplicht. De algemene zorgplicht houdt in dat de eigenaar verplicht is de bomen regelmatig en systematisch op deskundige wijze te beoordelen, of te laten beoordelen, en op basis daarvan zonedig maatregelen te nemen (regulier onderhoud en periodieke boomcontrole). In principe vallen alle bomen van de gemeente onder de algemene zorgplicht. Een verhoogde zorgplicht houdt in dat men op plaatsen met verhoogde risico's de bomen tenminste één keer per jaar moet controleren. Plaatsen met een verhoogd risico zijn bijvoorbeeld drukke wegen, speelplekken, pleinen etc. De onderzoeksplicht geldt voor bomen waarbij uitwendige gebreken of symptomen voor verborgen gebreken zijn geconstateerd die mogelijk gevaarlijk kunnen zijn. Bij dergelijke bomen moet snel onderzocht worden wat de ernst van deze gebreken is en welke maatregelen genomen moeten worden om de risico's te minimaliseren. Van de 85.000 zorgplichtige bomen hebben 6461 bomen een verhoogde zorgplicht. In 2011 hebben wij 7 bomen moeten kappen omdat wij de veiligheid niet meer konden garanderen.

Handhaving

In de gemeente Groningen komt handhaving op het gebied van bomen op verschillende manieren tot uiting. Enerzijds vindt handhaving plaats op het gebied van schade aan bomen. Wijkbeheer (boomverzorgers en wijkbeheerders) heeft hierin een signaalfunctie. Geconstateerde onrechtmatigheden worden gemeld waarna een schaderapportage wordt opgesteld.

Anderzijds vindt handhaving plaats op het gebied van illegale kap. Meldingen van illegale kap komen binnen bij de afdeling Bouw en Woningtoezicht. Afgelopen jaar zijn plm. 15 meldingen binnengekomen. De meldingen kunnen worden gedaan door burgers, door politie maar ook door medewerkers van de gemeente Groningen. Na een melding wordt er een bezoek gebracht aan de plaats van de melding en wordt de aard van de melding vastgesteld. Vervolgens wordt in een gesprek met de eigenaar of de persoon die de betreffende bo(o)m(en) heeft gekapt getracht de aanleiding te achterhalen. Afhankelijk van de aard van de illegale kap kunnen sancties als aangifte, herplant of andere financiële gevolgen worden opgelegd.

Boomziektes- en plagen

In heel Nederland neemt het aantal boomziektes- en plagen toe. Boomsoorten die nu ongevoelig zijn voor ziekten of plagen kunnen in de toekomst door nieuwe ziekten of plagen alsnog worden aangetast. Landelijk wordt gezocht naar oplossingen. Gemeentes en provincies proberen soms door samenwerking de boomziektes- en plagen te beheersen en terug te dringen.

Iepziekte

Iepziekte, de verwelkingsziekte die al in 1919 in Nederland werd ontdekt, is in onze stad onder controle. Stichting Iepenwacht Groningen (SIG) voert in opdracht van de gemeente het duurzame iepenbeheer uit. De SIG fungeert als opdrachtgever voor de uitvoering van het iepenbeheer namens de aangesloten beheerders. Zij heeft de feitelijke coördinatie, registratie en uitvoering van het iepenbeheer uitbesteed aan Landschapsbeheer Groningen. Ook het provinciale meldpunt Iepziekte Groningen is hier ondergebracht. Landschapsbeheer fungeert daarmee in de praktijk als de uitvoeringsorganisatie van de SIG.

In 2011 zijn 10 klonale iepen- en 52 m2 veldiepen gekapt. Klonale iepen zijn bomen die gekweekt als straatboom of solitair in de stad staan. Veldiepen zijn bomen die spontaan zijn gegroeid of als bosplantsoen zijn aangeplant, maar zijn uitgroeid tot bomen.

Soort iep	Aantal gekapte iepen			Totaal
	< 15 cm	15 - 40 cm	> 40 cm	
Klonale iepen	3	4	3	10
Veldiepen	52 m2	0	0	52 m2

De afgelopen jaren is veel bereikt in het doorgronden van de ziekte, het inperken van de verspreiding van de ziekte en het ontwikkelen van resistente iepsoorten. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal zieke iepen al een aantal jaren stabiel is en niet toeneemt. Inmiddels kiest de gemeente steeds vaker voor resistente iepen bij de aanplant van nieuwe bomen. Ook preventief injecteren is een goed middel tegen iepziekte. Omdat deze methode kostbaar is, worden alleen monumentale bomen ieder jaar preventief tegen iepziekte geïnjecteerd.

Kastanjeziekte

In 2002 is de kastanjeziekte voor het eerst ontdekt bij een aantal paardenkastanjes in het westen van het land. In 2004 breidde de ziekte zich snel uit over de rest van Nederland. Bomen krijgen bruine vlekken op de stam en 'bloeden' donker vocht. De aantasting leidt tot baststerfte en bij ernstige aantasting tot sterfte van de boom.

De Stichting Iepenwacht Groningen voert sinds december 2010 samen met de gemeenten Groningen en Winsum het pilotproject 'bestrijding kastanjeziekte in de provincie Groningen' uit. Het project wordt begeleid door Wageningen Universiteit. In aansluiting van het landelijk onderzoek naar de kastanjabloedingsziekte wordt in deze pilot onderzocht welke maatregelen in de Groninger omstandigheden tot de beste resultaten leiden. De pilot wordt in de gemeente Groningen uitgevoerd bij de kastanjes langs het Heerdenpad. In de gemeente Winsum vindt het onderzoek plaats bij de kastanjebeplanting op de begraafplaats in Feerwerd.

Tot 2014 onderzoekt Stichting Iepenwacht de effectiviteit van verschillende bestrijdingsmethoden van deze ziekte. De proef is bedoeld om te kijken hoe de weerstand van een zieke boom verbeterd kan worden en om te onderzoeken hoe we deze ziekte kunnen behandelen. Daarom worden verschillende behandelingsmethoden getest op de bomen aan het Heerdenpad:

- Bij een groep van vijf bomen wordt niets gedaan. Deze bomen worden alleen gecontroleerd en dienen als referentiegroep;
- Bij een groep van vijf bomen wordt bodemverbetering door middel van compost op de boomspiegel en door middel van boorgaten in de bodem toegepast;
- Bij een groep van vijf bomen worden de bloedingsplekken aangesmeerd met ascorbinezuur (vitamine C);
- Bij een groep van vijf bomen wordt zowel bodemverbetering toegepast als de bloedingsplekken aangesmeerd.

Het afgelopen jaar is bij alle bomen de conditie en de ziekteontwikkeling onderzocht en geregistreerd op basis van vaste protocollen. De resultaten worden tussentijds en na afloop van de driejarige proef geanalyseerd. Op basis hiervan worden de effecten van de verschillende behandelmethoden

beoordeeld en kan mogelijk een beheeradvies worden opgesteld. De bevindingen en aanbevelingen worden in een eindrapportage vastgelegd.

Het afgelopen groeiseizoen is de uitvoering van het pilotproject volgens plan verlopen. We zien op beide locaties helaas een toename van de aantastingen door de kastanjeziekte en een achteruitgang van de conditie van veel kastanjabomen. We kunnen echter nog op geen enkele wijze verantwoorde conclusies trekken over de effecten van de drie behandelmethoden op basis van de tussentijdse resultaten. Wel uiten wij onze zorg over de verdere uitbreiding van de kastanjeziekte op stedelijk niveau. Het verloop van de ziekte is onvoorspelbaar en kan in een periode van drie weken toeslaan. Wij controleren de kastanjes heel regelmatig op gebreken en als dat nodig is voeren wij aanvullende beheermaatregelen uit. Overigens breidt de kastanjeziekte zich niet alleen Groningen uit. Ook in andere gemeenten is de situatie zorgelijk.

Bomen aan de singels

Het afgelopen jaar heeft de kastanjeziekte zich verder uitgebreid bij de kastanjes op de singels. Hierover hebben wij de raad meerdere malen geïnformeerd. Twee onderzoeksbureaus Danphe BV en Groenadvies Amsterdam hebben ons geadviseerd flinke maatregelen te treffen op de singels. Niet alleen vanwege de zich uitbreidende kastanjeziekte, maar ook vanwege een vermeende instabiliteit. Op verzoek van het actiecomité *Behoud de Singel* heeft onderzoeksbureau Copijn nader onderzoek gedaan naar de interpretatie van de onderzoeksresultaten van bovengenoemde bureaus. Wij hebben de raad op 20 oktober 2011 laten weten dat het onderzoek van Copijn en de afstemming daarover met de andere bureaus heeft aangetoond dat de stabiliteit van de bomen goed is. Over het vervolg informeren wij de raad in een aparte brief.

Massaria

Massaria is een schimmelziekte die in 2007 voor het eerst in Nederland werd geconstateerd. Sinds het voorjaar van 2008 zijn ook platanen in Groningen besmet met Massaria. De ziekte komt alleen voor bij bomen vanaf een jaar of dertig. Omdat door de schimmel aangetaste takken kunnen afbreken, worden de platanen van dertig jaar en ouder drie keer per jaar gecontroleerd. Uit de inspectie van 144 bomen in 2008 is naar voren gekomen dat ongeveer 10% van deze platanen met de schimmel was besmet (ca. 15 stuks). Per boom zijn gemiddeld twee aangetaste takken aangetroffen. Deze zijn verwijderd om gevaarlijke situaties te voorkomen.

Sinds 2008 ligt het percentage aangetaste platanen op ongeveer 10%. Door reguliere controle krijgt de massariaziekte minder kans zich te ontwikkelen en te verspreiden.

Eikenprocessierups

Sinds 1987 vormt de eikenprocessierups een jaarlijks terugkerend probleem in een groot deel van Nederland. Van mei tot in juli gaat de eikenprocessierups op eikenbomen in processieachtige colonnes op zoek naar nieuwe eikenbladeren; vandaar de naam eikenprocessierups. Gedurende deze periode verspreidt de rups brandharen die bij mensen ernstige irritaties kunnen geven. Het zijn pijlvormige haren, die bij een bedreiging worden afgeschoten. De haren kunnen dan makkelijk de huid, de ogen en de luchtwegen binnendringen. De stoffen die van de haren afkomen veroorzaken een op allergie lijkende huiduitslag; zwellingen, rode ogen en jeuk. De rupsen hoeven niet te worden aangeraakt om in contact te komen met de brandharen. De haartjes verspreiden zich met de wind en kunnen zo in contact komen met wandelaars of fietsers. De haren blijven ook na het vertrek van de rupsen in de nesten, die aan de stammen en dikke takken hangen, aanwezig. Na jaren kunnen deze nesten bij aanraking nog overlast veroorzaken. Ook eikenbomen kunnen schade oplopen door vraat van de rups. De eikenbomen komen hierdoor later of vrijwel niet in blad.

Het bestrijden en beheersen van de eikenprocessierups is de verantwoordelijkheid van de beheerder of eigenaar van de bomen waarin de rups zich bevindt. De eigenaar van de besmette bomen is verantwoordelijk voor de overlastbestrijding en voor het waarschuwen van het publiek. De rups heeft een grote voorkeur voor eiken, maar bij gebrek aan eiken zijn ze ook op beuken of berken te vinden.

De drie noordelijke provincies werken samen om de eikenprocessierups terug te dringen. Als onderdeel van een gestructureerde aanpak wordt in het noorden gemonitord op de aanwezigheid van eikenprocessievlinders. In Groningen doen de provincie, de gemeente Groningen en Het Westerkwartier hier aan mee. In 2010 zijn voor het eerst vlinders van de eikenprocessierups in de provincie Groningen aangetroffen. Er werden 48 vlinders in 55 vallen gevangen met een gemiddelde van 0,87 vlinder per val. In 2011 zijn er 262 vlinders in 93 vallen gevangen. Het gemiddelde per val is 2,82 vlinder per val. De populatie is binnen 1 jaar ruim verdrievoudigd.

Binnen de gemeente Groningen zijn 12 vlinders aangetroffen in vallen, namelijk in eiken langs het Hoendiep, Bruilwering, Ter Borghlaan, Kaapse Baan, Duinkerkenstraat, Lintdal, Oosterseweg en Middelberterweg. In 2010 zijn er 10 vlinders geteld. De populatie is dus licht gestegen. Het betreft deels een opstartende populatie. Nesten zijn daarom klein en moeilijk waarneembaar. De vangsten zijn nog niet alarmerend. Alleen de 4 vlinders in de val van de Middelberterweg duiden op een aanwezige populatie. Aan de Peizerweg zijn afgelopen jaar ruim 80 nesten verwijderd. Deze lcoatie werd niet gemonitord. Het is met zekerheid te stellen dat in 2012 aan dezelfde weg weer eikenprocessie nesten zullen ontstaan. Een uitbreiding van de monitoring van de Peizerweg en omgeving zal meer inzicht geven in de populatie opbouw zodat we tijdig maatregelen kunnen nemen.

In het voorjaar van 2012 komen wij met een plan van aanpak voor bestrijding van de eikenprocessierups. Dan zal ook worden bekeken welke bestrijdingsmethode het meest effectief is en waar de kosten voor bestrijding uit gedekt moeten worden. De raad zal hierover worden geïnformeerd.

In het verlengde van de gezamenlijke monitoring in het noorden werken de Stichting Iepenwacht Groningen, de provincie, de gemeenten en GGD Groningen samen in de aanpak en bestrijding van de rups en het in kaart brengen van de risico's voor mens en natuur. Sinds begin dit jaar is de Stichting Iepenwacht Groningen het centrale coördinatiepunt voor communicatie over en beheersing van de eikenprocessierups in onze regio. In samenwerking met de Provincie Groningen heeft de stichting een provinciebrede werkgroep opgericht, waarin de gemeenten worden vertegenwoordigd door Marum, Groningen en Bellingwedde. GGD Groningen informeert het publiek en de gemeenten over de gezondheidsrisico's. GGD Groningen vraagt huisartsen en dierenartsen in Groningen de klachten die door de eikenprocessierups zijn veroorzaakt bij de GGD te melden.

Essterfte

Een nieuwe ziekte in de Gewone es (*Fraxinus excelsior*) veroorzaakt in verschillende noord- en oost Europese landen voor het op grote schaal afsterven van bomen. Als mogelijke veroorzaker van de Essterfte wordt de parasitaire schimmel *Chalara fraxinea* verantwoordelijk gehouden. Deze schimmel is onder meer verwant aan de veroorzakers van de Platanensterfte (nog niet in Nederland aangetroffen, niet te verwarren met *Massaria*) en de Iepziekte. De ziekte is in Nederland sinds september 2010 officieel vastgesteld en komt voor in bomen van alle grootten en leeftijden, maar wordt veelal het eerst aangetroffen in relatief jonge bomen van 4 tot 10 meter hoog. Naast essen in bosverband en op boomkwekerijen worden ook laan- en parkbomen binnen het stedelijk gebied aangetast. Symptomen zijn: verwelken van blad en jonge scheuten, afsterven van uitlopers, vroegtijdige bladval en allerlei soorten verkleuringen van de schors in verschillende groottes. Door de ziekte gaan jonge bomen in een paar jaar dood, terwijl in oudere bomen veelal een chronisch ziekteproces wordt waargenomen. Er zijn tot op heden geen effectieve maatregelen voor de bestrijding, dan wel beheersing van essterfte. De essterfte is in 2011 voor het eerst aangetroffen bij de essen langs de Stadsweg in het natuurgebied Kardinge. Dit gebied wordt beheerd door Natuurmonumenten. In Kardinge laat Natuurmonumenten de afgestorven essen staan, zolang dit geen gevaar oplevert voor de gebruikers van het gebied. Als de veiligheid niet meer kan worden gegarandeerd zullen de essen worden gekapt. We zijn als gemeente extra alert op de symptomen van de essterfte.

Financiën

Voor het beheer en onderhoud van de bomen die wij in ons bezit hebben, hadden wij in 2011 een budget van € 1.053.000,- tot onze beschikking. Circa € 627.000,- van dit bedrag is besteed aan de uitvoering van het bomenstructuurplan, inclusief € 82.000,- aan bijdragen derden. De overige € 426.000,- is uitgegeven aan het reguliere onderhoud.

6. Meldingen en verzoeken over bomen

Het afgelopen jaar zijn in de periode 1 november 2010 tot 1 november 2011 in totaal 843 meldingen over bomen gedaan. De meldingen hadden betrekking op verschillende subcategorieën zoals 'boom geeft overlast', 'gevaarlijke boom', 'snoeiafval' etc. Er zijn in totaal acht subcategorieën.

De meldingen zijn als volgt verdeeld:

Meldingen bomen per subcategorie	2010	2011
Boom geeft overlast	242	349
Boom kapot / scheef / om /verdwenen	93	113
Dode boom	48	82
Gevaarlijke boom	35	29
Kaprogramma	1	1
Snoeiafval bomen	49	40
Tak geeft overlast	145	159
Bomen overig	65	70
Totaal	678	843

De meeste meldingen hebben betrekking op overlast, zowel door de boom zelf als door zijn takken. Daarnaast zijn veel meldingen gedaan over schade, scheefstand en dode bomen. Een relatief groot aantal meldingen was niet in te delen in één van de subcategorieën en is samengevoegd onder 'bomen overig'. Het gaat dan om algemene vragen over bomen, bomen in het water of sloten en boompalen.

Ten opzichte van 2010 is het aantal meldingen over bomen toegenomen van 678 naar 843. De grootste toename zit in de subcategorieën: 'Boom geeft overlast', 'Boom kapot/scheef/om' en 'Dode boom'.

Zoals in onderstaande grafiek te zien is, verschilt het aantal meldingen over bomen per stadsdeel. Bijna 40% van alle meldingen over bomen zijn in het stadsdeel Noorddijk gedaan. Ook stadsdeel Zuid heeft relatief veel meldingen over bomen. Dit heeft voornamelijk te maken met het grotere aantal bomen in die wijken.

Meldingen per stadsdeel: Bomen

01-11-2010 t/m 01-11-2011

